तदेवाह ॥ धर्मइति ॥ धर्मः सर्वपुरुषार्थेषुउत्तमःश्रेष्ठः ॥ प्रतिष्ठितं प्रशस्तंकारणं ॥ एतदुत्तमं पितुर्वचनं धर्मसंश्रितमपि वने तपस्यया तपस्विरक्षणेनच धर्मलाभात् ॥ अतोऽवश्यंकर्तव्यंतद्वचइतिभावः ॥ अत्रोत्तममित्यस्य त्रैलोक्यसुखदत्वेनोत्तममितिव्यंग्यं ॥४१॥ पितृवाक्यकरणस्य प्रतिज्ञातत्वादपि तदुल्लंघनमनुचितमित्याह ॥ संश्रुत्येति ॥ प्रतिज्ञाय वृथा मोघं ॥ ४२ ॥ इदं सपत्न्याः कैकेय्यावचनं नपितुस्तत्राह ॥ सोहमित्यादि ॥ ४३ ॥ अनार्यामतिं पितरंबध्वा हत्वावा राज्यंकर्तव्यमित्येवमधर्म

धर्मोहिपरमोलोकेधर्मेसत्यंप्रतिष्ठितं॥ धर्मसंश्रितमप्येतत्पितुर्वचनमुत्तमं॥ ४१॥ संश्रुत्यचपितुर्वाक्यंमातुर्वाब्राह्मणस्यवा॥ नकर्तव्यंवृथावीरधर्ममाश्रित्यतिष्ठता॥ ४२॥ सोहंनशक्ष्यामिपुनर्नियोगमतिवर्तितुं॥ पितुर्हिवचनाद्वीरकैकेय्याहंप्रचोदितः॥ ४३॥ तदेतांविसृजानार्यांक्षत्रधर्माश्रितांमतिं॥ धर्ममाश्रयमातैक्ष्ण्यंमद्बुद्धिरनुगम्यतां॥ ४४॥ तमेवमुक्त्वासौहार्दाद्भ्रातरंलक्ष्मणाग्रजः उवाचभूयःकौसल्यांप्रांजलिःशिरसानतः॥ ४५॥ अनुमन्यस्वमांदेविगमिष्यंतमितोवनं॥ शापितासिममप्राणैःकुरुस्वस्त्ययनानिमे॥४६॥ तीर्णप्रतिज्ञश्चवनात्पुनरेष्याम्यहंपुरीं॥ ययातिरिवराजर्षिःपुराहित्वापुनर्दिवं॥४७॥ शोकःसंधार्यतांमानर्हृदयेसाधुमाशुचः॥ वनवासादिहेष्यामिपुनःकृत्वापितुर्वचः॥ ४८॥ त्वयामयाचवैदेह्यालक्ष्मणेनसुमित्रया॥ पितुर्नियोगेस्थातव्यमेषधर्मःसनातनः॥४९॥ अंवसंभृत्यसंभारान्दुःखंहृदिनिगृह्यच॥ वनवासकृताबुद्धिर्ममधर्म्यानुवर्त्यतां॥ ५०॥ एतद्वचस्तस्यनिशम्यमातासुधर्म्यमव्यग्रमविक्लवंच॥ मृतेवसंज्ञांप्रतिलभ्यदेवीसमीक्ष्यरामंपुनरित्युवाच॥५१॥ विषयांमतिं ॥ मद्बुद्धिः पितृवाक्यकरणरूपा ॥ अनुगम्यतां अनुवर्त्यतां ॥ ४४॥४५॥ शापितासि शपथंप्रापितासि ॥ गमननिरोधंमाकुर्वितिशेषः॥४६॥ दिवंहित्वा भूमौपतितः पुनर्दिवंयथागतस्तथेत्यर्थः॥४७॥ पुनरेष्यामीत्यन्वयः॥ ४८ ॥ पितुः राज्ञोदशरथस्य ॥ ४९ ॥ संभारानभिषेकसंभारान् निगृह्य निवार्य अनुवर्त्यतां त्वयाऽनुमन्यतामित्यर्थः ॥ ५० ॥ सुधर्म्यं धर्मयुक्तं ॥ अव्यग्रं धैर्ययुक्तं ॥ अविक्लवं अकातरं ॥ मृतेव मूर्छितेतियावत् ॥ ५१ ॥